

Ruimte krijgen om te groeien en te bloeien

Een vitale school is een ideale school

‘We creëren professionele leergemeenschappen, waarin elkaars ideeën en talenten gedeeld, gewaardeerd en gerespecteerd worden. Zo’n team straalt energie uit en heeft plezier in het werk’, zegt Wijbe Douma. Samen met Brunhilde van der Sluijs en Anne S. de Jong is hij de grondlegger van De vitale school. Ze helpen schoolleiders en schoolteams om breedgedragen verbeteringen tot stand te brengen.

In een vitale school ligt de nadruk op goede relaties met leerlingen, ouders en elkaar. Een vitale school geeft iedereen die bij het onderwijs betrokken is de ruimte om zijn ambities waar te maken. De Jong: ‘Als mensen doen waar ze goed in zijn, komen ze beter tot hun recht. We streven binnen de autonomie van het leraarschap naar gedeelde verantwoordelijkheid en daadkrachtig persoonlijk leiderschap.’

Een vitale school heeft oog voor de *skills* die nu en in de toekomst van de leerlingen gevraagd worden. ‘Maar iets creëren met elkaar, veranderingen en verbeteringen aanbrengen, gaat niet vanzelf’, weet Van der Sluijs. ‘Zoveel mensen, zoveel wensen. In de vitale school gaan we op zoek naar het collectieve verlangen. Die ambities maken we expliciet en die stemmen we met elkaar af. Via bewustwording, via dialoog en ontmoeting. Wij creëren ruimte voor echt contact. Aan grote halen, snel thuis doen we niet. Wij gaan voor de werkelijke, duurzame verandering. Een permanente verbetering die door iedereen gevoeld en gedeeld wordt.’

Niets is zo waardevol voor teams en organisaties als de vitaliteit van haar mensen. Uit vitaliteitsmetingen blijkt dat het menselijk potentieel in organisaties maar voor gemiddeld 60 procent benut wordt. Als belangrijkste belemmeringen worden ervaren: de dagelijkse sleur, als onnodig ervaren strakke regelgeving en het ontbreken van onderlinge gesprekken over ieders ambities. De Jong: ‘Vitaliteit betekent dat er balans is tussen je eigen kracht en het vermogen tot aanpassing. Het ontstaat daar waar mensen zichzelf kunnen zijn, de ruimte krijgen om te leren en zich te ontwikkelen en waar ze hun ambities in gezamenlijkheid kunnen realiseren. Hoe meer invloed je kunt uitoefenen op je eigen werkomgeving, des te groter de vitaliteit: het plezier, de energie en de prestaties.’

Van wens naar werkelijkheid

De coaches van De vitale school maken in hun trainingen gebruik van de creatiespiraal van Marinus Knoope. Zij hebben de filosofie van Knoope vertaald naar een heldere en doelgerichte aanpak voor het onderwijs. In zeven etappes wordt de natuurlijke weg afgelegd van wens naar werkelijkheid. Of zoals Goethe het zei: ‘Wensen zijn voorgevoelens van hetgeen mensen in staat zijn daadwerkelijk te realiseren.’

‘Maar niet iedereen volgt dezelfde weg om tot het doel komen. Iedere school is immers uniek’, zegt Douma: ‘De ene school weet precies wat ze wil, maar heeft niet de energie, de daadkracht om het uit te voeren.’

Figuur 1: de weg van wens naar werkelijkheid

Op een andere school moeten de doelen en ambities eerst helder gesteld worden. Afhankelijk van de specifieke omstandigheden op school, kun je ergens beginnen met het proces van creëren.’

Voor veel mensen en organisaties begint het creatieproces (zie figuur 1) met het uitspreken van de ambitie (perspectief vinden). Ben je nog bezig om het heden te ervaren of het verleden te verwerken, dan is het passender om te beginnen met het verkrijgen van inzicht (bewust worden). Daar waar je vooral lijdt onder een gebrek aan zelfvertrouwen en trots, past het om met die fase in het creatieproces te starten (zelfvertrouwen opbouwen). Weet je wat je wilt en geloof je in jezelf, dan kan de aandacht gericht worden op het maken van de verbinding. Alleen kun je geen bergen verzetten. Samen wel. Ben je al in de fase om grote beslissingen te nemen, of word je daartoe gedwongen, dan heb je zeker baat bij een gezonde dosis daadkracht (verantwoordelijkheid nemen). Komt het aan op het realiseren van resultaat, dan past het je om even stil te staan bij dat wat je energie geeft en kost (werkend maken).

‘Waar je ook besluit te beginnen,’ zegt De Jong, ‘het is belangrijk om de cirkel helemaal te doorlopen. Individueel en samen, want een vitale school is een collectief doel en een gezamenlijke actie. De schoolleiding heeft daarin een belangrijke rol. Zij heeft een grote invloed op de cultuur van een schoolorganisatie. Leren van elkaar en leren van elkaars fouten kan zij actief stimuleren. En als de doelen behaald zijn, zorgt zij er ook voor dat de successen gevierd worden. Dat is echt hartstikke belangrijk. Zo houd je de spirit erin en voorkom je dat het een sleur wordt. We praten niet voor niets over een spiraal, een cirkel naar boven.’

De processtappen van de vitale school zijn:

1. Bewust worden: leren waarderen wat is en loslaten wat we missen kunnen. **Resultaat: Inzicht!**
2. Perspectief vinden: op basis van individuele passies het collectieve verlangen leren verwoorden. **Resultaat: Ambitie!**
3. Zelfvertrouwen opbouwen: verder leren denken in mogelijkheden en twijfels overwinnen. **Resultaat: Trots!**
4. Verbinding maken: leren om elkaars kwaliteiten optimaal te benutten. **Resultaat: Aandacht!**
5. Verantwoordelijkheid nemen: staan voor je beslissingen en leren focus te houden. **Resultaat: Daadkracht!**
6. Werkend maken: effectief leren handelen en volharden daar waar nodig is zonder energie te verliezen. **Resultaat: Plezier, Energie en Prestatie!**
7. Opnieuw bewust worden: leren om succes te vieren en te leren van fouten. **Resultaat: Vernieuwd inzicht!**

‘Aan grote halen, snel thuis doen we niet. Wij gaan voor de werkelijke, duurzame verandering die door iedereen gevoeld en gedeeld wordt.’

Hoe vitaal is jouw school?
Doe de Vitaliteitscan op
www.devitaaleschool.nl

Tekst en fotografie:
Frank Stienissen

De 12 dingen die vitale mensen altijd doen

1. Ze weten wat ze werkelijk wensen.
2. Ze verbeelden duidelijke doelen.
3. Ze denken in mogelijkheden.
4. Ze spreken positief.
5. Ze verbinden mensen.
6. Ze plannen scenario's.
7. Ze nemen vlot beslissingen.
8. Ze tonen daadkracht in het doen.
9. Ze volharden bij tegenslag.
10. Ze zijn ontvankelijk voor kritiek.
11. Ze waarderen anderen.
12. Ze ontspannen bewust.

Zeer praktisch werkboek

Om het onbewuste bewust te maken, de wensen te benoemen, een helder gezamenlijk doel te formuleren, kortom: om uiteindelijk de ambities ook daadwerkelijk te realiseren, hebben de onderwijscoaches een zeer helder en praktisch werkboek samengesteld. De hoofdstukken komen overeen met de stappen die een team doorloopt om dichterbij de realisatie van de ambities te komen. Van der Sluijs: 'We proberen op toegankelijke en uitdagende wijze de persoonlijke drijfveren van mensen bloot te leggen. Ze moeten zichzelf en de organisatie herontdekken. Wat willen ze nou echt? Waar worden ze gelukkig van? Waar zijn ze trots op? Waar balen ze van of worden ze verdrietig van?' De Jong heeft het over het fundamenteel en emotioneel bewustzijn. 'Mensen zijn complexe wezens. Door eerlijk en open te communiceren ontstaat er ruimte voor ontspanning. Daaruit kan de wens om te groeien pas echt ontluiken. Nee, gemakkelijk is het niet. Wel heel wezenlijk. Je zult moeten volharden in je streven. Follow your dreams. Toon passie. Houd het ideaal vast. Uiteindelijk werkt dat zeer aanstekelijk en gaan ook anderen daarin mee.'

Ook het werkboek verbeeldt de oneindigheid van het proces, het kent geen begin of einde. Afhankelijk van de fase waarin je beland bent in je persoonlijke creatieproces, bepaal je zelf met welk hoofdstuk je wilt starten. Douma: 'Daar doen we in onze trainingen nog een schepje bovenop. We luisteren, stellen vragen, geven feedback, houden een spiegel voor, dagen uit, confronteren als het nodig is en bieden specifieke hulpmiddelen en verdiepende oefeningen om het teamproces te versterken. Het werkboek bevat meer dan 70 motiverende en inspirerende oefeningen om jezelf en elkaar te ontdekken. Zo creëren we vitale mensen, dat is onze ambitie, en vitale mensen creëren weer sterke teams en gezonde organisaties.'

Handig en inspirerend werkboek 'Op weg naar een vitale school'

Waar verlang jij naar in jouw werk op jouw school? Wat wensen jouw collega's? Het werkboek *Op weg naar een vitale school* helpt jou en je team om stap voor stap jullie ambities te realiseren. Het is een creatief werkboek vol met korte teksten, gedichten, quotes, foto's, vragen, opdrachten en oefeningen. Een boek om direct mee aan de slag te gaan. Daarnaast helpen de facilitators van De vitale school schoolleiders en schoolteams op weg van collectieve wensen naar een nieuwe werkelijkheid.

Voor meer informatie: Wijbe Douma, Anne S. de Jong, Brunhilde van der Sluijs, info@devitaleschool.nl, www.devitaleschool.nl, 035 - 699 42 20.

